

Lipödem

Abstract

Syften med litteraturuppsatsen var att lyfta sjukdomen lipödem samt att belysa hur forskningen ser ut gällande behandlingsmetoder. Studien som valdes ut var en RCT-studie som belyste skillnaden mellan manuell lymfbehandling och manuell behandling tillsammans med vibrationer. Sökning på PubMed med sökordet "lipedema" gav ett flertal träffar och studien valdes av dessa slumpmässigt ut. För att få en uppfattning om den samlade kunskapen i Sverige söktes även på nätet på sökorden "lipödem SBU". SBU lyfte den utvalda studien på sin hemsida och gav den låg tillförlitlighet. Författarna till studien angav i sitt resultat att den visade på en överlägsen effektivitet vid den kombinerade behandlingen. Ett dilemma är att det inte finns gemensamma diagnoskriterier mellan länderna vilket försvårar forskningen. Lipödem ökar i förekomst samtidigt som kunskapen om orsak, symtom samt behandling är bristfällig och otydlig.

Introduktion

Lipödem ska inte förväxlas med lymfödem.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, sammanfattar lipödem som en smärtsam fettansamling främst på stuss, höfter och lår som visar sig främst hos kvinnor. Lipödem finns i olika stadium definierade efter utseende, steg 1, 2 och 3, där steg 1 är den mildaste formen. Det saknas en internationell överenskommelse om hur diagnoskriterierna ska se ut. Då enhetliga diagnoskriterier saknas är blir det svårt att sammanställa en gemensam kunskapsgrund som jämföra studier samt analysera resultaten från olika länder. Vidare kommer SBU fram till att bristen på kunskap i slutändan drabbar patienterna. SBU:s slutsatser om det vetenskapliga underlaget gällande lipödem är att det saknas vetenskapliga bevis för tydlig diagnostisering och för effekterna av behandlingar. Behandlingar som erbjuds idag är enbart symtomlindrande behandlingar. Fettsugning, som är en av dessa behandlingar, saknar studier med kontrollgrupp (1).

. I Földi's Textbook of Lymphology beskrivs lipödem som en smal och normal överkroppen där underkroppen oproportionellt stor. Svullnaden är symmetrisk. Lipödem klassas i tre olika steg beroende på hur svår svullnaden är. Utvecklingen av lipödem påverkas av flera livsstilsfaktorer såsom till exempel inflammation, stillasittande och kroniskt högt blodsocker. Det finns även en diskussion om en genetisk grund. Dock är genen för lipödem ännu inte funnen. Elasticiteten av huden är nedsatt, de venösa pumparna i benen är begränsade, lymfsystemet är nedsatt samt att trycket från den interstitiella vätskan som ansamlats minskar det nödvändiga flödet. Författarna till boken är från Tyskland, vilket är ett av de länder med väldefinierade diagnoskriterier. De belyser att behandlingen för feta lår på grund av övervikt inte är densamma som för stora lår på grund av lipödem. Lipödem är inte övervikt på grund av felaktig kost. Vid lipödem finns ett högt stillastående tryck av för mycket interstitialvätska. Vidare är den extracellulära matrixen full av fibroser vilket resulterar i inflammation, vilket i sin tur skapar en ond cirkel (6). SBU:s beskrivning av lipödem som en fettansamling överensstämmer inte med beskrivningen ur Földi's Textbook of Lymphology.

Studien vald i denna litteraturuppgift visar inte på effekten av *low frequency vibrotherapy* - tekniken anser SBU som sammanfattar att den ha en "mycket låg tillförlitlighet" (1). Då alla studier inom ämnet lipödem faller under den kategorin, låg tillförlitlighet, har jag ändå valt att gå vidare med uppsatsen.

Syfte och problemformulering

Syftet med valt ämne för litteraturuppgiften var att belysa bristen på kunskap för en sjukdom som idag ökar och som främst drabbar kvinnor samt belysa en av de tekniker som föreslås som behandling. Hur påverkar *low frequency vibrotherapy* patienter med lipödem?

Begrepp

Low frequency vibrotherapy är inte översatt då SBU valt att referera till den engelska ordet. *Low frequency vibrotherapy* är lågfrekventa vibrationer. De kan uppnås med en vibrationsplatta som du står på där hela kroppen vibrerar eller genom massage med vibrerande handskar.

Metod

För att hitta en lämplig studie gjordes sökning på PudMed med sökordet lipedema. Studierna som valdes mellan vara alla RCT och valet föll på en som studerat vibrationer tillsammans med manuell lymfbehandling.

Sammanfattning av artikeln (7)

Syftet med studien var att undersöka om manuell lymfatisk behandling, som är den vanligaste behandlingen trots liten eller ingen förbättring hos patienterna, kunde öka i effektivitet i kombinerad form med *low-frequency vibrotherapy*. Manuell lymfatisk behandling är massage av lymfsystemet.

Studien utfördes på trettio kvinnor, alla med diagnosen lipödem i steg 2-3. De delades upp slumpmässigt i två olika grupper. Den ena gruppen fick sex behandlingar med manuell lymfatisk behandling och den andra gruppen fick sex behandlingar med en kombination av manuell lymfatisk behandling och *low-frequency vibrotherapy*. Resultatet skulle bedömas genom att studera volymen, svullnaden av lipödemet på fyra förbestämda platser samt upplevelsen av livskvalité.

Författarna av studien kom fram till resultatet att det fanns en stor skillnad och att den kombinerade behandlingen var, enligt författarna överlägsen i effektivitet gällande att minska

svullnad på grund av ansamling av extracellulär väska i förhållande till enbart manuell lymfatisk behandling.

Diskussion och slutsats

En genomgång av litteraturen, Medicinska sjukdomar (2) samt Robbins Basic Pathology (3) för kursen 1BK027, sjukdomslära, visar att lipödem inte finns med som sjukdom. Sökning på "lipödem" i LäkeMedelsboken (4) på nätet av LäkeMedelsverket gav samma resultat, lipödem finns inte med. Sökande fortsatta i boken, Allmän patologi (5), och även den visade sig helt sakna information om lipödem.

Det är intressant hur SBU:s tolkning skiljer sig från författarnas tolkning av resultatet, mycket låg tillförlitlighet kontra överlägsen i effektivitet. Det var också intressant att lipödem som sjukdom inte finns med i flera böcker om sjukdomar och sjukdomslära samt insikten om att det inte finns gemensamma diagnoskriterier för en sjukdom som ökar och som innebär stora problem, försämrad livskvalitet samt värk för de som har lipödem. Intressant är också att jämföra informationen som kommer från Tyskland med den som kommer från Sverige. Detta då Tyskland verkar ha en betydligt större förståelse och kunskap samt även accepterade behandlingar. Földi's Textbook of Lymfology ger svar på många frågor och förklarar biokemin och fysiologin bakom både lymfproblem och lipödem. Min upplevelse som jag fick i sökande av information för denna uppgift är att det finns mycket kunskap som inte används då den inte är skapad i det egna landet samt att beprövad erfarenhet förkastas i väntan på bättre studier. Under tiden så får många med lipödem ingen adekvat hjälp trots att det borde kunna erbjudas. Patienternas verklighet och lidande sätts på paus under tiden man inväntar bättre studier samtidigt som det inte skapas gemensamma ramar och diagnoskriterier att förhålla sig till. En tanke är ju hur det ska kunna genomföras studier av kvalitet om det inte finns gemensamma kriterier fastställda för vad lipödem är. SBU:s genomgång visar även på dilemmat att undersöka en sak i taget samt att kontrollgrupperna i de olika studierna är olika. Om livet och orsaken till sjukdomen är en "sockerkaka" och vi undersöker ingredienserna en efter en men separerade från varandra kommer slutsatsen att det inte finns något som heter sockerkaka att dras. Varken ägget eller mjölet kan ensamma skapa en sockerkaka.

Kanske är det dags att börja värdesätta beprövad erfarenhet och inte förringa anekdoter. Kanske har dessa enskilda berättelser något att tillföra för framtida rekommenderade behandlingar och framtida studiers syfte och problemformulering. Upplevelsen av detta

litteraturarbete var att finns det inga tillförlitliga studier så finns det inte bra behandlingar, trots att erfarenheten visar att många har fått bra och fungerande behandlingar som håller över tid där patienten har fått en betydligt minskad storlek, minskad eller ingen värk samt en ökad livskvalitet.

Referenser

1. SBU. SBU. Lipödem - diagnostik, behandling, upplevelser och erfarenheter (2021). SBU-rapport nr 326. Projektledare SBU: Helena.Domeij. [Hämtad 230223 från <https://www.sbu.se/sv/publikationer/nya-vetenskap-och-praxis/lipodem-diagnoskriterier---och-behandlingsstudier-behovs/>]
2. Ericson T, Lind M, Abellsson J, Berglund P, Björkander J. Medicinska sjukdomar. Upplaga 5. Lund: Studentlitteratur AB; 2020
3. Vinay K, Abbas AK, Aster JC. Robbins Basic Pathology. Upplaga 10. 2017
4. Läkemedelsverket. Läkemedelsboken. Hämtad 230223 från <http://www.lakemedelsverket.se/lakemedelsboken>]
5. Brehmer-Andersson E. Allmän patologi - en introduktion. Upplaga 4. Lund: Studentlitteratur AB; 2011
6. Földi M, Földi E. Földi's Textbook of Lymfhology for physicians and lymphedema therapists. Upplaga 3. Munich: Elsevier GmbH; 2012
7. Schneider R. Low-frequency vibrotherapy considerably improves the effectiveness of manual lymphatic drainage (MLD) in patients with lipedema: A two-armed, randomized, controlled pragmatic trial. *Physiother Theory Pract.* 2020 Jan;36 (1): 63-70